

Creumar-se

Agost. Fa una calor intensa aquest estiu. Suportem l'escalfament planetari que tants volen negar. Tenim la sensació que cau foc. I penso en Sèmele, que es mor cremada per la fulminant figura de Zeus (Júpiter), que domina tot el cel: pot provocar trons i llamps, canviar el rumb dels vents, arrossegar núvols, i a les seves mans subjecta el llamp incandescent, igual que el Thor escandinau

cionada?) d'un, no només eclipsa l'altre, sinó que directament el calcina.

Els artistes, per representar el tema, han desplegat el clímax amb pompositat en un escenari amb el déu poderós alçat i una dona en ple èxtasi: Tintoretto, Rubens, Dosso Dossi... Però arribats al segle XIX trobem aquest magnífic exemple del pintor simbolista francès Gustave Moreau que podreu contemplar en el seu interessant *museu-atelier*, a prop de

la plaça Pigalle, a París. És una obra culminant de la seva trajectòria però, en tot cas, única en l'enfocament de l'episodi de Sèmele. Moreau confereix a un déu pagà la postura del Crist majestàtic dels cristians, entronitzat al centre de l'obra. I, per fer-nos copsar la grandesa de Zeus-Júpiter, utilitza el recurs de les dimensions, apegantant exageradament la figura masculina i trencant proporcions i perspectives. L'obra és vertical, abarrocada, i tots els personatges i els seus detalls queden immersos en un to de somni. També fugí dels esquemes habituals pintant un home de cara delicada (andrògina?), sense barba, i col·locant-li una lira a les mans –un atribut del seu fill Apol·lo, o d'Orfeu– atorgant-li així un to de poeta i no de guerrer.

Per resumir-ho poèticament, Sèmele va abraçar-se d'amor, però duia un fill a les entranyes que seria un déu molt adorat: Dionís. Com que no esta-

va gestat, Zeus li va treure del ventre i se'l va cosir en una cuixa. I així es va apoderar d'una prerrogativa estrictament femenina: parir. Només dos fills surten del cos de Zeus: Atena –deessa masculina, sàvia i guerrera– que li surt del cap, i Dionís –déu *efeminat* del vi i l'èxtasi– que li surt de la cuixa. Quan Dionís es faci gran anirà a buscar la seva mare Sèmele al món inferior i la portarà a l'Olimp. Igual que hi haurà una coronació de Maria, mare de Jesús, com a reina del cel. Perquè l'arquetip femení és invencible, i no per un al·legat feminista: és invencible perquè forma part de (tots) nosaltres. *

du un gran martell amb què provoca les tempestes. Són déus masculins en cossos d'herois que utilitzen elements atmosfèrics com a armes.

Per als humils humans de tots els temps el cel és el domicili dels déus, les ànimes i els astres. Qui pot mirar-lo de dia sense enlluernar-se? Qui pot esguardar directament un déu? Si la Medusa petrifica el que la mira directament als ulls, Zeus, "cent vegades més brillant que el sol", calcina. I a Sèmele això és que li va passar per demanar-li que es mostrés en tot el seu esplendor. És un símil per reflexionar sobre totes les parelles en què la llum (despropor-

Detall de l'obra 'Júpiter i Sèmele', pintada per Gustave Moreau el 1894-95

Amb gust oriental

Miquel Rayó (Palma, 1952) és un dels grans noms de la literatura infantil i juvenil (LiJ) catalana. La seva obra per a infants i joves, formada per més d'una trentena de títols, és un monument a la natura, a la llengua i a la literatura, les seves fonts bàsiques de creació. Ens ha sorprès amb un petit volum (per la mida i per la brevetat dels 24 poemes que inclou) de poesia per a adults, elaborada al llarg de deu anys (2003-2013): *Llibre de minúcies*. Es tracta d'una obra escrita des del jo poètic més personal, a la qual podríem aplicar les paraules de Marià Manent, al pròleg de *Com un núvol lleuger. Més interpretacions de lírica xinesa* (1967), que diuen: "Hi trobareu el mateix to, els mateixos temes, idèntica mescla de la història de l'home amb la història de la natura."

Al *Llibre de minúcies* no hi ha dubte que hi trobem el Rayó que ja coneixíem de la seva obra per a infants i joves: el Rayó preocupat per la llengua, d'una gran riquesa i precisió; el Rayó gran lector i recreador d'obres clàssiques (*L'Odisea, el Quixot...*); i sobretot el Rayó més compromès en la defensa de la natura, tan maltractada a les Balears. Una natura omnipresent, des del primer poema, que comença amb un text llarg, en prosa, per molt poètica que sigui, per fer el salt, a la segona línia, a la poesia i a l'ús del vers, com si ens volgués deixar clar que abandona la prosa per deixar pas a la poesia: "Vaig saber que les veus provenien de les velles oliveres / de cada soca cargolada, / de cada branca vincladissa." Una natura immensa, inabastable, ancestral, mítica, d'arrel més romàntica o modernista que no pas noucentista. Una natura individualitzada, fonamentalment, en la Serra de Tramuntana i en comunió estreta amb el jo poètic, seguint la tradició de la poesia oriental (xinesa, japonesa, hindú).

Llibre de minúcies és això, però és molt més, perquè l'autor també hi reflexiona sobre la infantesa, que no és cap paradís perdut, sobre la vellesa i el pas del temps, sobre l'escriptura, sobre la vida en definitiva. Que no ens enganyi el títol, perquè el llibre és una profunda reflexió sobre l'home i el seu pas pel món; això sí, sovint a partir de petites coses, aparentment insignificants, com ha fet durant segles la poesia oriental. *

LLIBRE DE MINÚCIES
Miquel Rayó

Editorial: Rata
Cultura Expandida
Palma, 2017
Pàgines: 66